

گزیده جلاء العیون

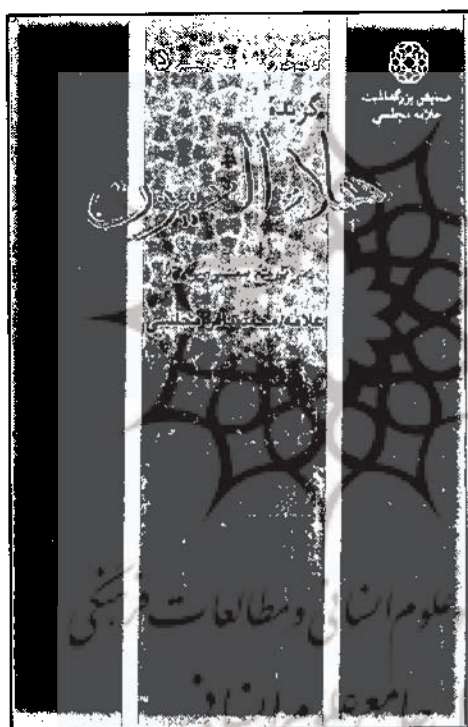
به دنیا آمد.^۲ هر چند که شیخ طوسی (ره) ۷ شعبان را تاریخ ولادت مولا علی (ع) دانسته است^۳ اما بهتر است هر دو روز گرامی داشته شود و احترام هر دو روز نگهداشته شود.^۴ شهادت آن حضرت نیز در سال ۴۰ یا ضربت ابن ملجم مرادی به معاونت وردان بن مجالد و شبیب ابن بجره و اشعث بن قیس و قطامه دختر اخضر (علیهم جمیعاً لعنة الله و الملائکه و الناس اجمعین)، در هنگامی که ثلثی از شب بیست و یکم می‌گذشت، اتفاق افتاد. مشهور است که چون حضرت به شهادت رسید ۶۳ سال داشت، اما در روایتی که از امام صادق و باقر (علیهما السلام) نقل شده ۶۵ سال داشت.^۵

امام علی (ع) ۳۰ سال امامت کرد که از این مدت ۲ سال و ۴ ماه در خلافت ابوبکر، ۱۱ سال عمر، ۱۲ سال عثمان و تنها قریب ۵ سال با خلافت خودش تمام شد.^۶

مطالب فوق نمونه‌هایی از کتاب ارزشمند جلاء العیون است که به معرفی و بررسی آن می‌پردازیم.

کتاب در نگاه از بیرون

کتاب حاضر در یک مقدمه و یک «درآمد» و چهارده باب تنظیم و تدوین شده است که مقدمه و درآمد را ناشر و دبیرخانه همایش تهیه کرده است. باب‌های این کتاب به نام مبارک هریک از چهارده معصوم (ع) تألیف شده است. مؤلف محترم هریک از چهارده معصوم را در یک باب مورد بررسی قرار داده است، مؤلف در هر باب مقدمه‌ای در منقبت یکی از معصومان (ع) ذکر کرده و آنگاه به ولادت آن حضرت و ذکر مطالبی پیرامون نظرات مختلف علما در آن زمینه اشاره کرده است. پس از آن به فضایل آن معصوم پرداخته و اگر واقعه خاصی در زندگی

○ گزیده جلاء العیون (در تاریخ معصومان علیهم السلام)
 ○ علامه محمدباقر مجلسی
 ○ به کوشش: محمد اسفندیاری
 ○ دبیرخانه همایش علامه مجلسی، با همکاری سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 ○ تهران، ۱۳۷۸

محمد (ص) شبیه‌ترین فرد به ابراهیم (ع)

ابن بابویه به سند معتبر از جابر انصاری روایت کرده است که حضرت (ص) فرمود: من شبیه‌ترین مردم به حضرت ابراهیم (ع) [پدر ایمان و بنیانگذار ادیان و حیانی زنده‌ی دنیا]؛ و حضرت ابراهیم (ع) شبیه‌ترین مردم بود به آدم در خلقت و خلق.^۱ مؤلف محترم با ذکر این عبارت به ذکر ولادت و وفات و وقایع حیات حضرت رسول (ص) پرداخته است.

علی (ع) شهید شده به دست کج‌اندیشان در ۱۳ رجب، سی سال پس از عام الفیل که پیامبر ۲۸ سال، یا به قولی ۱۲ و به قول دیگر ۱۰ سال پیش از بعثت آن حضرت بود

وی رخ داده باشد مطالبی بیان می‌کند. به عنوان مثال وقتی به ذکر امام حسین (ع) می‌رسد به تفصیل داستان عاشورا را ذکر می‌کند. از این رو حداقل ۶۴ صفحه‌ی کتاب را به این موضوع اختصاص داده است که بیشترین بخش این اثر را به خود اختصاص داده است.

این کتاب به روش کلامی - روایی تألیف شده است بدون اینکه از چشم‌انداز برون دینی حیات معصومان مورد بررسی قرار گیرد. چرا که مؤلف محترم این اثر را برای شیعیان نوشته است.^۷ هرچند در هر موضعی و موضوعی نظرات علمای اهل سنت را هم ذکر کرده است اما آنچه از تمام مواضع نگرش نویسنده به دست می‌آید کاملاً اعتقادی و کلامی است.

نکته دیگر اینکه مؤلف محترم گویند که قصد داشته روایاتی را نقل کند که معصومان را موجوداتی ماورای طبیعت نشان دهد.^۸ از این جهت می‌توان استنباط کرد که مؤلف به این بزرگواران از چشم بشری نگاه نکرده بلکه آنان را مافوق انسان‌ها در نظر گرفته نه انسان‌های مافوق. نحوه ولادت و نحوه شهادت و... این بزرگان به گونه‌ای ترسیم شده که خواننده گمان می‌برد دست بشر در کار نبوده است.^۹ از این جهت اگر خواننده با مؤلف آشنایی کامل نداشته باشد و عقیده تشیع درباره جبر و اختیار... نداند گمان می‌برد که کتاب براساس نگرش جبرگرایانه تألیف شده است در حالی که مذهب تشیع به امر بین امرین معتقد است نه جبرگرایی.^{۱۰}

مزایا و معایب کتاب

کتاب به طور ساده و روان و قابل فهم تهیه و تألیف شده و به لحاظ حجم هم به

محترم به مستند ساختن آنها اهتمام نورزیده و تنها به خلاصه نویسی قناعت کرده و احیاناً برخی واژه‌ها را در زیرنویس معنا کرده است. نکته دیگر اینکه خلاصه‌کننده محترم می‌توانست با توضیح بسیار مختصر و مفید پیرامون برخی مدعیات و روایات کتاب به خواننده جهت مناسی ارایه کند که این مسئله هم مورد توجه قرار نگرفته است. نگارنده این نکات را از آن جهت آورده است که اگر چاپ گزیده‌ی حاضر برای همگانی کردن مطالعه کتاب حاضر صورت گرفته است، مسلماً با روشی که در این کتاب به کار رفته جوانان و افرادی که کمابیش باتفکر جدید اندک آشنایی دارند، بعید است به این اثر با این وضعیت که دارد توجه کنند و آن را مورد مطالعه قرار دهند، بلکه تنها کسانی به جمع مطالعه‌کنندگان این اثر افزوده می‌شوند که به دلیل تفصیل و طولانی بودن اصل کتاب بدان رجوع نمی‌کردند.

گونه‌ای است که خواننده را خسته نمی‌کند. به علاوه با بهره‌گیری از احادیث و روایات برای مخاطب خود کاملاً مفید است. به تعبیر دیگر کتاب به روش کاملاً سنتی نوشته شده و برای عموم کسانی که از این راه به دین رویکرد دارند کتاب ارزنده‌ای است. از جهت کاستی به چند نکته لازم است اشاره کنیم: الف) کاستی‌هایی که به گزینش‌گرز و خلاصه‌کننده معطوف است. ب) کاستی‌های کتاب با توجه به عصر حاضر.

هرچند که مرحوم علامه مجلسی باتوجه به عصر خود اثرش را تحقیقی نوشته و از نظرات موافق و مخالف آگاه بوده است و مطابق منهج عصر خود به ذکر منابع و مأخذ و نام مؤلفان پرداخته است، اما خلاصه‌کننده

پانویس:

۱. جلاء‌العیون، ص ۹
۲. همان، ص ۴۷
۳. همان
۴. همان
۵. همان، ص ۵۱
۶. همان، ص ۵۲
۷. جهت آگاهی، نک: جلاء‌العیون، صفحات ۵۰-۵۱ و سایر صفحات.
۸. جلاء‌العیون، صص ۱۱ و ۱۲
۹. نک. همان، صص ۴۷-۴۸
۱۰. نک: همان، صص ۱۲ و ۵۰